

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

7
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

7491
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 406 sahifa, 30-iyul, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'ZR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'ZR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari
Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Resp. Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'ZR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'ZR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'ZR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinova, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'ZR Tabiat resurslari vazirligi,
O'ZR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli
qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Green Economy Transition Strategy for Uzbekistan	6
Raekwon Chung , Chairman, Supervisory Committee for New Climate Innovation Center at TSUE	
Jahon Savdo Tashkilotiga a'zolikning dolzarb masalalari.....	8
Nodira Shotursunova , Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
"Yashil iqtisodiyot" dan "yashil taraqqiyot" sari.....	12
Shoyqulov Baxtiyor Bakirovich , t.f.n., dotsent	
Tadbirkorlik faoliyatida yuzaga keladigan risklarni sug'urtalashning mohiyati va xususiyatlari.....	16
Egamov Zoxid Baxtiyarovich , bosh mutaxassisi	
Unleashing the Potential of Human Capital for Green Development: Bridging the Gap between Environmental Sustainability and Skill Development.....	26
Muratova Muzayana , Teacher	
Анализ состояния применения механизма инновационного управления инфраструктурами нефтегазовых предприятиях в условиях глобальной потепление земли.....	34
Кучаров Абдор Сабирижанович , профессор; Динара Нурмамад кизи Ишманова , доцент; Тю Константин Геннадьевич , соискатель	
Enhancing Methodology for Developing Professional and Communicative Skills of Future Economists in the Context of Teaching English and Green Economy	39
Nargiza Samandarova Muxammadovna , Teacher	
The Role of Higher Education in Shaping a Sustainable Green Economy.....	47
Ikromov Sayidolim , Teacher	
O'zbekistonda yashil turizmni rivojlantirish istiqbollari.....	54
Rasulova Nigora Yusupovna , kafedra assistenti	
Qishloq hududlarini rivojlantirishda agroturizmning ahamiyati	58
Jontemirova Iroda Ikrom qizi , talaba	
Iqtisodiy rivojlanish yo'lida "Yashil iqtisodiyot" ning o'rni.....	61
Hamroyeva Sevinchbonu Hamroyevna , talaba	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil byudjetlashtirish tizimiga o'tishning ahamiyati.....	64
Raxmanov M. A. , tayanch doktorant	
Sustainable Globalization: Nurturing a Green Economy in Higher Education.....	68
Tukhtaeva Shakhnoza , Teacher	
Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishni investitsiyalar yordamida oshirish xususiyatlari.....	75
Bauyetdinov Majit Janizagovich , kafedra dotsenti; Djumaniyazov Ubbiniyaz Ismayl uli , tayanch doktoranti	
Qishloq xo'jaligi nisbiy samaradorligini baholash.....	79
Berkinov Bozorboy , iqtisodiyot fanlari doktori, professor; Qulmatova Sayyora Safarovna , PhD; Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchisi	
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari	86
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda eksportni kreditlash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari.....	97
G'aniyev Shaxriddin Abduvoxidovich , i. f. d., professor; Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , i. f. d. (PhD)	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	102
Raxmanov Mexridin Sindarovich , kafedra dotsent v. b.	
Banklarda moliyaviy resurslarni boshqarishning ayrim rivojlangan mamlakatlar tajribasi.....	106
Ortiqov Uyg'un Davlatovich , kafedra dotsenti, i.f.n.	
Зарубежный опыт в области цифровизации цепочки поставок продуктов питания	115
Марданова Барно Асатуллоевна , докторант	
Environmental culture and building the ecosystem performance: An empirical analysis from Uzbekistan.....	119
Aziz Zikriyoev , PhD	
Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatini oshirishda innovatsiya va raqamlashtirish bo'yicha xorij tajribasi.....	129
Kambarova Sh. M. i.f.b.f.d. PhD	

Xalqaro dividend siyosati tajribalarida "S&P 500 dividend aristocrats" amaliyoti va uni milliy fond bozorida qo'llash imkoniyatlari	134
Sherkuziyeva Nasiba Abrorovna , dotsent	
Yirik sanoat korxonalarida innovatsion menejmentni joriy etish asosida mehnat samaradorligini oshirish yo'llari	139
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich , i. f. b. f. d. (PhD), dotsent; Saotaliyeva Nozima Isomiddinovna , talaba	
Byudjetdan tashqari mablag'lari samaradorligini oshirishda davlat xaridlarining roli	147
Norov Akbar Ruzimamatovich	
O'zbekistonda sanoat kooperatsiyasi asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish jarayonlari tahlili	151
Egamberiyev Shuxrat Satimbayevich , i.f.f.d.(PhD)	
Aholining tadbirkorlik faolligini oshirishda oilaviy tadbirkorlikning roli	158
Xudayarova Maftuna Shavkatovna , tayanch doktorant	
Elektron tijoratni samarali tashkil etishda raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasi	164
Karimova Shirin Zoxid qizi , tayanch doktorant	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish orqali aholi bandligini ta'minlash	168
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanini harakatlantiruvchi omili sifatida	172
Raximbayev Akmal Azatboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
Overview of Environmental Management in Uzbekistan: A Comparative Analysis of Protected Areas and Waste Management.....	177
Mamadjonova Sarvinoz Sharifjonovna , PhD	
Obligatsiyalar bozorining paydo bo'lishi va uning iqtisodiyotga kapital jalb qilishdagi ahamiyati	182
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li , tayanch doktorant	
Iqtisodiy subyektlarga soliq yukini hisoblashning ahamiyati va zarurati.....	186
Abduturovov Jasurbek Nozimjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	195
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Yangi O'zbekiston taraqqiyotida sug'urta munosabatlarini amalga oshirishning ahamiyati va zarurligi.....	199
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , tayanch doktorant	
Assotsiativ qoidalar va bozor savatlarining tahlili	205
Sh. B. Rajabov; Sadinov Aziz Ziyadullayevich , 3 st year doctoral student	
Mamlakatda davlat soliq xizmati organlari soliq ma'muriyatchiligi faoliyati tahlili.....	210
Tashmuxeimedova Yayra , tadqiqotchi	
Exploring the Integration of Management and Marketing Strategies in Higher Education Institutions: Addressing Crucial Gaps for Enhanced Organizational Performance.....	213
Rakhimova Gulnoza , Teacher	
Особенности научной биографии художника Урала Тансыкбаева (на материале эпистолярного наследия).....	218
Искендир Аккуралай Абдиуалиевна , докторант	
Raqamli iqtisodiyot: milliy iqtisodiyot drayveri	222
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna , kafedra dotsenti; Berdiyeva Janonaxon Jahongir qizi	
Роль цифровизации туристической отрасли в повышении её экспортного потенциала страны	228
Суюнова Фотима Баходир кизи , базовый докторант	
Таргетирование инфляции в Узбекистане: предпосылки применения и первые итоги	233
Рашидов Рахимжон Искандарович , в.и.о доцента; Якубова Шамшинур Шухратовна , к.э.н., доцент, докторант (DSc)	
O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati va uning barqarorligini ta'minlashda sug'urtaning o'rni	240
Nomozova Qumri Isoyevna , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini takomillashtirishning xorijiy davlatlar tajribalari.....	248
Nazarov Qilich Xolmuradovich , kafedra assistenti	
Bank moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda huquqiy mexanizmlarning o'rni	255
Akbarov Behzodhon Ulug'bek o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarida muammoli aktivlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	262
Do'sanov Doniyor , magistr	

Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy qilish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar	269
N. N. Ro'ziyev	
Exploring the Potential of Islamic Finance in Uzbekistan.....	277
Sattorova Nasiba G'anijon qizi, Teacher	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari faoliyatini tartibga solish tizimining zamonaviy holati.....	284
Murodova Dilnoza Choriyevna, PhD	
Kredit mexanizmini metodologik asoslarini takomillashtirish	288
Gadoyev So'hrob Jumakulovich, mustaqil tadqiqotchi	
Korxonalarda raqamli marketing vositalaridan foydalanish xususiyatlari.....	295
M. A. Saparova, talaba	
Приоритетные направления модернизации системы подготовки туристских кадров.....	299
Очилова Хилола Фармоновна, к.э.н., доцент	
Improving the use of competitive strategies in the management of sewing and knitting enterprises during green development	304
Vafoyeva Dilafruz, Teacher	
O'zbekistonda savdo xizmatlari sohasining rivojlanish tendensiyasi va istiqbollari	311
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li, katta o'qituvchisi, PhD	
O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy himoya qilishning zamonaviy statistik usullaridagi tahlili	316
Kutbitdinova Muhayyoxon Inoyatovna, tayanch doktorant	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatida CRM strategiyalaridan foydalanish yo'llari	323
Xalilova Nafisa Komilovna, magistrant	
Ko'zi o'z shaxslarni ish bilan ta'minlashni qonunchilik vositasida tartibga solishdagi xorijiy tajriba	327
Usmonov Ziyodulla Ulmas o'g'li, tayanch doktorant	
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров.....	334
Джурбаев Отабек Джурбаевич, доцент кафедры	
Необходимость управления активами и пассивами современными банками Узбекистана.....	341
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Transport logistika xizmatini eksportni takomillashtirishga ta'siri	349
Jumabayeva Akmole Sheraliyevich, magistrant	
Цифровая валюта: возможные последствия вывода из обращения наличных денег	354
Бахромов Мирзаахмад Рустам угли, студент; Абдикаримова Динара Рустамхановна, научный руководитель, д. э. н. (DSc)	
Systematic mapping study of higher education in green development context.....	361
Asqarova Feruza Abdullaevna, Senior Teacher	
O'zbekistonda rekreatsiya turizmini rivojlantirish imkoniyatlari	368
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li, kafedra o'qituvchisi; Shaymanova Nigora Yusupovna, tayanch doktoranti	
Особенности подготовки юных футболистов на этапах начальной подготовки, спортивно – оздоровительном и групп начальной специализации.....	373
Д. К. Исмагилов, кандидат педагогических наук, доцент	
Optimizing Financial Resources Management in Treasury Systems for Sustainable Green Development.....	377
Shodmonkulova Shahlo, PhD student	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirishning xorij davlatlar tajribasi	384
Mamatov Sardor Axmatjonovich, mustaqil tadqiqotchi	
Bank tizimida resurs bazasini mustahkamlash yo'llari.....	390
Voxidov Oybek Rozikovich, mustaqil tadqiqotchisi	
Integrating Career-Oriented Communication Competences in English Language Teaching for Future Specialists in Higher Education Institutions: A Catalyst for Green Economy	398
Rajapov Sulaymon Nuraddin Ugli, Teacher	
Tijorat banklari faoliyatida raqamli texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini baholash istiqbollari	406
Fayziyeva Muyassarzoda Xancharovna, mustaqil izlanuvchi (PhD)	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINI IJTIMOIY HIMOYA QILISHNING ZAMONAVIY STATISTIK USULLARIDAGI TAHLILI

Kutbitdinova Muhayyoxon Inoyatovna

Kadrlar malakasini oshrish va statistik tadqiqotlar instituti
tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilishning hozirgi holatining iqtisodiy va statistik tahlili berilgan va bu boradagi asosiy tendensiyalar belgilab berilgan.

O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilishning hozirgi holati va iqtisodiy-statistik tahlili bo'yicha bir qator usullar ko'rsatilgan.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi va hukumat hisobotlari kabi turli manbalardan olingan ma'lumotlarga tayangan holda tadqiqot ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, sog'liqni saqlash va ta'lim olish imkoniyati kabi asosiy ko'rsatkichlarni o'rganadi. Tahlil aholini ijtimoiy muhofaza qilish sohasidagi ijobiy tendensiyalarni, ya'ni manzilli ijtimoiy yordam, pensiya tizimini isloh qilish va ijtimoiy sug'urta kabi yutuqlarni aniqladi, bu esa mamlakatda ijtimoiy ta'minot chora-tadbirlarini kengaytirish va muhim xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilash borasidagi sa'y-harakatlarini aks ettiradi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy himoya, iqtisodiy tahlil, statistik tahlil, tendensiyalar va yutuqlar, qashshoqlik, ijtimoiy xarajatlar, ishsizlik, sog'liqni saqlash, ta'lim, ijtimoiy yordam dasturlari, inklyuziv o'sish, maqsadli mexanizmlar, monitoring va baholash, muvofiqlashtirish, hamkorlik, farovonlik.

Аннотация: В данной статье представлен экономико-статистический анализ современного состояния социальной защиты населения в Республике Узбекистан и определены основные тенденции в этой области.

Указан ряд методов экономико-статистического анализа и современного состояния социальной защиты населения в Узбекистане.

Опираясь на данные из различных источников, таких как отчеты Государственного комитета Республики Узбекистан по статистике и правительства, исследование изучает такие ключевые показатели, как социальные расходы, уровень бедности, уровень безработицы, доступность здравоохранения и образования. Анализ выявил положительные тенденции в области социальной защиты населения, а именно такие достижения, как адресная социальная помощь, реформа пенсионной системы и социального страхования, которые отражают усилия страны по расширению мер социального обеспечения и улучшению доступа к критически важным услугам.

Ключевые слова: социальная защита, экономический анализ, статистический анализ, тенденции и достижения, бедность, социальные издержки, безработица, здравоохранение, образование, программы социальной помощи, инклюзивный рост, целевые механизмы, мониторинг и оценка, координация, сотрудничество, благосостояние.

Abstract: This article presents an economic and statistical analysis of the current state of social protection of the population in the Republic of Uzbekistan and identifies the main trends in this area.

A number of methods of economic and statistical analysis and the current state of social protection of the population in Uzbekistan are indicated.

Based on data from various sources, such as reports of the State Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan and the Government, the study examines key indicators such as social spending, poverty, unemployment, access to health care and education. The analysis revealed positive trends in the field of social protection of the population, namely, achievements such as targeted social assistance, reform of the pension system and social insurance, which reflect the country's efforts to expand social security measures and improve access to critical services.

Key words: social protection, economic analysis, statistical analysis, trends and achievements, poverty, social costs, unemployment, health, education, social assistance programs, inclusive growth, target mechanisms, monitoring and evaluation, coordination, cooperation, welfare.

KIRISH

Aholining farovonligi va farovonligini ta'minlashda ijtimoiy himoya muhim o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasida keyingi yillarda aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimini rivojlantirish va takomillashtirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi.

Ushbu maqola O'zbekistonda ijtimoiy himoyaning hozirgi holatini iqtisodiy va statistik tahlil qilib, ushbu muhim sohadagi asosiy tendensiya va yutuqlarni yoritib berishga qaratilgan.

Markaziy Osiyoda joylashgan O'zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erishganidan so'ng sezilarli iqtisodiy o'sish va o'zgarishlarni boshdan kechirdi.

So'nggi yillarda aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish, ijtimoiy himoya sohasiga O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar miqdorini oshirish va qo'shimcha resurslarni jalb qilish, ijtimoiy himoya dasturlari qamrovini kengaytirish va oilalarni og'ir hayotiy holatlardan olib chiqishga qaratilgan qo'shimcha mexanizmlarni joriy etish yo'nalishlarida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan:

- kam ta'minlangan oilalarni aniqlash va ularga manzilli yordam ko'rsatish maqsadida "Ijtimoiy himoya yagona reestri" axborot tizimi joriy qilindi;
- kam ta'minlangan nafaqa oluvchi oilalar soni oxirgi uch yilda to'rt barobarga oshib, 1,9 millionga yetdi;
- kam ta'minlangan oilalardagi bolalarni parvarishlash uchun to'lanadigan nafaqa qamrovi kengayib, nafaqa tayinlashda inobatga olinadigan bolalar yoshi 14 yoshdan 18 yoshgacha oshirildi, mazkur to'lov muddati 6 oydan 12 oygacha hamda nafaqa miqdori o'rtacha 1,5 barobarga oshirildi;
- ishsizlik nafaqalarining eng kam miqdorlari 3,2 baravarga oshirildi, aholi bandligini ta'minlashga qaratilgan 20 dan ortiq yangi instrumentlar joriy etildi. ^[1]

2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan maqsadlardan kelib chiqib hamda ijtimoiy himoya sohasida tizimli islohotlarni izchil davom ettirish va yanada takomillashtirish, aholining ijtimoiy himoya olish huquqlarini ta'minlash, davlat ijtimoiy yordami va xizmatlarini ko'rsatishda samarali idoralararo muvofiqlashtiruvchi tizimi ishlab chiqildi. ^[2]

Hukumatning barqaror rivojlanish va aholi turmush darajasini oshirishga sodiqligi natijasida turli islohotlar va siyosatlar, jumladan, ijtimoiy himoyaga qaratilgan siyosatlar olib borildi.

Ijtimoiy himoyaning hozirgi holatini baholash uchun bir nechta asosiy ko'rsatkichlar qimmatli fikrlarni beradi. Bularga ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, tibbiy yordam va ta'lim olish imkoniyati kiradi. Quyida ushbu ko'rsatkichlarni O'zbekiston sharoitida ko'rib chiqamiz.

- a) **Ijtimoiy xarajatlar:** O'zbekiston o'tgan yillar davomida ijtimoiy himoyani yaxshilashga intilib, ijtimoiy xarajatlarni oshirdi. Ijtimoiy yordam, pensiya, sog'liqni saqlash kabi ijtimoiy dasturlarga davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar sezilarli darajada oshdi. Bu ko'paygan investitsiyalar ijtimoiy farovonlikka ustuvor ahamiyat berishni aks ettiradi.
- b) **Qashshoqlik darajasi:** O'zbekiston qashshoqlik darajasini pasaytirishda sezilarli yutuqlarga erishdi. So'nggi statistik ma'lumotlarga ko'ra, qashshoqlik darajasi 2000-yildagi 27 foizdan 2021-yilda taxminan 11 foizgacha pasaygan. Bu pasayish iqtisodiy o'sish, maqsadli ijtimoiy dasturlar va qashshoqlikni bar-taraf etish tashabbuslarining kombinatsiyasi bilan bog'liq.
- d) **Ishsizlik darajasi:** Ishsizlik nuqtayi nazaridan O'zbekistonda so'nggi yillarda bosqichma-bosqich pasayish kuzatilmoqda. Bu pasayish iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlari yaratish va hukumatning bandlik imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan sa'y-harakatlari natijasidir. Kasb-hunarga o'qitish dasturlari va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tashabbuslarining amalga oshirilishi ishsizlik darajasini pasaytirish va inklyuziv o'sishni rag'batlantirishga xizmat qildi.
- e) **Sog'liqni saqlash qamrovi:** sifatli tibbiy xizmatdan foydalanish ijtimoiy himoyaning muhim jihati hisoblanadi. O'zbekiston butun mamlakat bo'ylab sog'liqni saqlash qamrovini kengaytirish borasida sezilarli yutuqlarga erishdi. Hukumat infratuzilmani rivojlantirish, sog'liqni saqlash muassasalari va malakali tibbiy kadrlar tayyorlashga sarmoya kiritdi. Buning natijasida aholining tibbiy xizmatdan foydalanish darajasi yaxshilanib, ijtimoiy himoyaning yuqori darajasini ta'minladi.
- f) **Ta'lim:** Ta'lim ijtimoiy rivojlanish va himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda ta'lim tizimini takomillashtirish, barcha uchun ta'lim olish imkoniyatini ta'minlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim infratuzilmasi, o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'qituvchilar malakasini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalar aholini qamrab olish ko'rsatkichlarining oshishiga va ta'lim natijalarining yaxshilanishiga olib keldi, bu esa ijtimoiy himoyani kuchaytirishga hissa qo'shdi.

Asosiy tendensiyalar va yutuqlar:

- a) **manzilli ijtimoiy yordam:** O'zbekistonda aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari ehtiyojlarini samarali hal etish maqsadida manzilli ijtimoiy yordam dasturlari amalga oshirilmoqda. Ushbu dasturlar kam ta'minlangan oilalar, nogironlar va keksalarni bevosita qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Hukumat manzillilik mexanizmlarini takomillashtirish, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishni kuchaytirish va qamrovni kengaytirish orqali ushbu dasturlar samaradorligini oshirdi.
- b) **Pensiya tizimini isloh qilish:** O'zbekiston pensiya ta'minoti tizimini uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash uchun uni isloh qilish ustida ishlamoqda. Keksa aholini ijtimoiy himoya qilishni kuchaytirishda jamg'arib boriladigan pensiya ta'minoti tizimining joriy etilgani, pensiya ta'minotini boshqarishning takomillashtirilgani muhim ahamiyat kasb etdi. Islohotlarda asosiy e'tibor pensiya ta'minotining tegishli darajasini ta'minlash, pensiya yoshini bosqichma-bosqich oshirish, fuqarolarning pensiya savodxonligini oshirishga qaratilgan.
- d) **Ijtimoiy sug'urta:** O'zbekistonda ijtimoiy sug'urta dasturlarini kengaytirish muhim tendensiya bo'ldi. Hukumat ishsizlik, ishlab chiqarish bilan bog'liq baxtsiz hodisalar va sog'liqni saqlash xarajatlari kabi xavflardan himoya qilish uchun majburiy ijtimoiy sug'urta sxemalarini joriy qildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Aholini ijtimoiy himoya qilishning hozirgi holati va undagi asosiy tendensiyalarni iqtisodiy-statistik tahlili borasida xorijiy olimlardan Amartya Sen: Ta'sirchan iqtisodchi va faylasuf, farovonlik iqtisodiyoti va ijtimoiy tanlov nazariyasi bo'yicha ishi bilan tanilgan. Senning tadqiqotlari ijtimoiy himoya siyosatiga ta'sir ko'rsatadigan qashshoqlik, tengsizlik va qobiliyat yondashuviga qaratilgan [3]. Ser Toni Atkinson: Daromad taqsimoti, qashshoqlik va ijtimoiy siyosatni o'rganishga katta hissa qo'shgan taniqli iqtisodchi. Atkinsonning tadqiqotlari ijtimoiy himoya dasturlarini loyihalash va samaradorligi haqida tushuncha beradi [4]. Stefan Klasen: Tadqiqotlari qashshoqlik, tengsizlik, gender va ijtimoiy himoya kabi keng qamrovli mavzularni qamrab olgan rivojlanish iqtisodchisi. Klasen ishi ijtimoiy siyosatning farovonlik va rivojlanish natijalariga ta'sirini o'rganadi [5]. Armando Barrientos: Rivojlanayotgan mamlakatlarda ijtimoiy himoya va qashshoqlikni kamaytirish bo'yicha tadqiqotlari bilan mashhur ijtimoiy siyosat va rivojlanish iqtisodchisi. Barrientos ijtimoiy himoya dasturlarini ishlab chiqish, amalga oshirish va ta'sirini keng o'rgandi [6]. Sabina Alkire: Ko'p o'lchovli qashshoqlikni tahlil qilish va o'lchash sohasidagi yetakchi olim. Alkirening tadqiqotlari daromadga asoslangan yondashuvlardan tashqari kambag'allikni tushunishga qaratilgan bo'lib, mahrumlikning ko'p jihatlarini hal qilishda ijtimoiy himoya muhimligini ta'kidlaydi [7]. Maykl Cichon: Ijtimoiy himoya, ijtimoiy yordam va ijtimoiy sug'urta dasturlari bo'yicha tadqiqot olib borgan ijtimoiy himoya mutaxassisi. Cichonning ishi siyosat tahlili, dasturni baholash va qashshoqlikni kamaytirishda ijtimoiy himoyaning rolini o'z ichiga oladi [8]. Frank J. Tompson: Ijtimoiy siyosat sohasidagi olim, ijtimoiy himoya, farovonlik davlatini rivojlantirish va sog'liqni saqlash siyosati bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar olib borgan. Tompsonning ishi ijtimoiy himoya tizimini shakllantiruvchi siyosiy va institutsional omillarni tushunishga yordam beradi [9].

O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilishning hozirgi holati va undagi asosiy tendensiyalarni iqtisodiy-statistik tahlili borasida mahalliy olimlarimizdan Abdumalik Djumanov: O'zbekistonda ijtimoiy himoya, qashshoqlik va daromad taqsimoti bo'yicha tadqiqotlar olib borgan taniqli o'zbek iqtisodchisi. Djumanovning faoliyati ijtimoiy siyosatning samaradorligi va aholining zaif qatlamlariga ta'sirini tahlil qilishga qaratilgan. Feruza Karimova: O'zbekistonda ijtimoiy himoya tizimlari va qashshoqlikni kamaytirish strategiyalarini o'rganishga hissa qo'shgan ijtimoiy siyosat bo'yicha tadqiqotchi. Karimova tadqiqotida mamlakatdagi ijtimoiy himoya dasturlarini takomillashtirish muammolari va imkoniyatlari o'rganilgan. Baxtiyor Hamidov: O'zbekistonda ijtimoiy himoya siyosati va qashshoqlikni bartaraf etishga ixtisoslashgan ijtimoiy olim va siyosatshunos. Hamidov tadqiqotida ijtimoiy yordam dasturlarining roli va ularning qashshoqlikni kamaytirishga ta'siri o'rganiladi. Dilshod Sultonov: O'zbekistonda ijtimoiy himoya va ijtimoiy ta'minot tizimlari bo'yicha tadqiqot olib borgan tadqiqotchi va akademik. Sultonovning faoliyati ijtimoiy himoya dasturlarini ishlab chiqish, amalga oshirish va baholashga qaratilgan. Muxiddin Jumayev: O'zbekistonda ijtimoiy siyosat va ijtimoiy himoya masalalariga ixtisoslashgan tadqiqotchi. Jumayevning tadqiqotlari ijtimoiy himoya dasturlarining aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga ta'siri va qashshoqlikni kamaytirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilishning bugungi holatini chuqur tahlil qilish va asosiy yo'nalishlarini aniqlash uchun kompleks tadqiqot va metodologik yondashuv qabul qilindi. Xususan, tadqiqot dizayni, ma'lumotlarni yig'ish kabi usullardan foydalanilgan va ushbu tadqiqot uchun foydalanilgan tahliliy vositalar ko'rsatilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilishning hozirgi holati va undagi asosiy tendensiyalarni iqtisodiy-statistik tahlili bo'yicha bir qator usullardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Jumladan:

1. Tadqiqot dizayni usuli:

- a) **Maqsad:** Tadqiqot maqsadi O'zbekistonda ijtimoiy himoyaning iqtisodiy va statistik jihatlarini tahlil qilish va ushbu sohadagi asosiy tendensiyalarni aniqlashdan iborat edi.
- b) **Qo'llanilish doirasi:** Tadqiqot ijtimoiy himoyaning asosiy ko'rsatkichlari sifatida ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, sog'liqni saqlashni qamrab olish va ta'lim olish imkoniyatiga qaratilgan.
- d) **Vaqt oralig'i:** Tadqiqot 2000-yildan 2021-yilgacha bo'lgan davrni qamrab oldi, bu uzoq muddatli tendensiyalarni va vaqt o'tishidagi o'zgarishlarni tekshirish imkonini berdi.

2. Ma'lumotlarni yig'ish usullari:

- a) **Birlamchi ma'lumotlar:** Birlamchi ma'lumotlarni to'plash to'g'ridan to'g'ri rasmiy manbalardan, hukumat hisobotlaridan, statistik nashrlardan va dasturiy hujjatlardan ma'lumot to'plashni o'z ichiga oladi. Bunga ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, sog'liqni saqlash va ta'lim ko'rsatkichlari haqidagi ma'lumotlar kiradi. Yig'ilgan birlamchi ma'lumotlar tahlil qilish uchun ishonchli asos bo'ladi.
- b) **Ikkilamchi ma'lumotlar:** Ikkilamchi ma'lumotlarni yig'ish O'zbekistondagi ijtimoiy himoya tendensiyalari haqida kengroq tushunchaga ega bo'lish uchun mavjud ilmiy tadqiqotlar, ilmiy adabiyotlar va tegishli nashrlarni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi. Bu kontekstni taqdim etishga va birlamchi ma'lumotlardan olingan topilmalarni qo'llab-quvvatlashga yordam berdi.

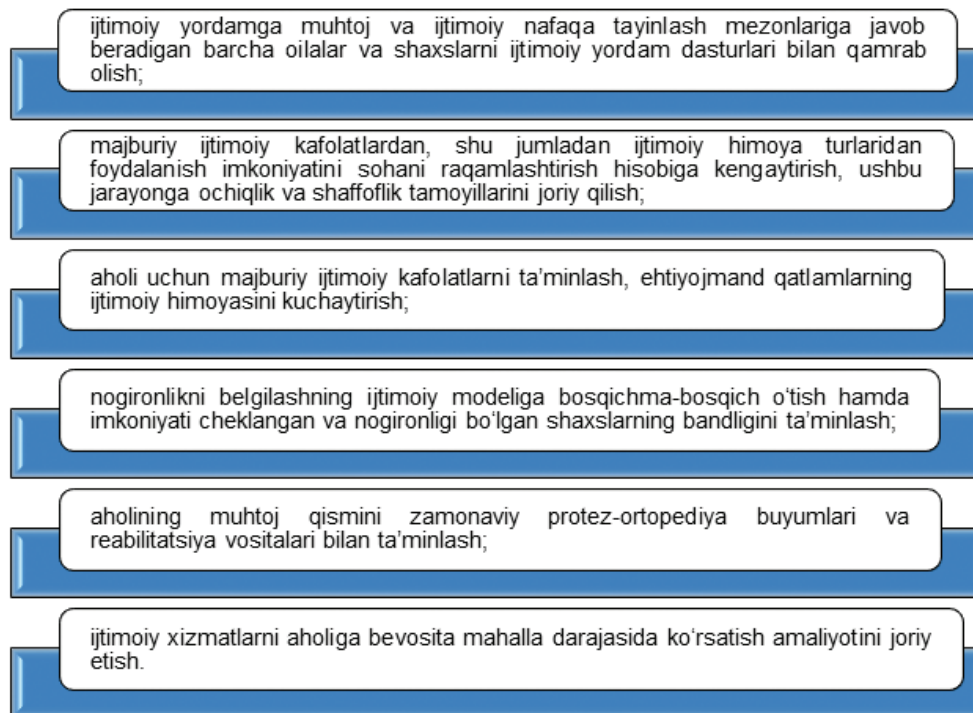
3. Analitik vositalar usuli:

- a) **Tavsifiy tahlil:** Ijtimoiy himoya ko'rsatkichlari tendensiyalari va naqshlarini o'rganish uchun tavsifiy tahlil qo'llanildi. Bu ma'lumotlarni umumlashtirish va tavsiflash uchun vositalar, medianlar va foizlar kabi ko'rsatkichlarni hisoblashni o'z ichiga oladi.
- b) **Statistik tahlil usuli:** Turli o'zgaruvchilar o'rtasidagi munosabatlar, korrelyatsiya va tendensiyalarni aniqlash uchun statistik tahlil usullari qo'llaniladi. Bunga ijtimoiy xarajatlar va qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi va sog'liqni saqlash qamrovi o'rtasidagi korrelyatsiyani hisoblash kiradi.
- d) **Qiyosiy tahlil usuli:** O'zbekistondagi ijtimoiy himoya ko'rsatkichlarini xalqaro standartlar va mezonlar bilan solishtirish maqsadida qiyosiy tahlil o'tkaziladi. Bu mintaqadagi yoki shunga o'xshash ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlarga ega bo'lgan boshqa mamlakatlarga nisbatan O'zbekistonning taraqqiyoti va samaradorligini yaxshiroq tushunish imkonini beradi.
- e) **Sifatli tahlil usuli:** Sifatli tahlil miqdoriy xulosalarni to'ldirish uchun qo'llaniladi. Bu hukumatning ijtimoiy himoyaga oid strategiyalari, tashabbuslari va islohotlari haqida tushunchaga ega bo'lish uchun dasturiy hujjatlar, hisobotlar va ekspert xulosalarini o'rganishni o'z ichiga oladi.
- f) **Ma'lumotlarning mavjudligi usuli:** aniq va dolzarb ma'lumotlarning mavjudligi mumkin bo'lgan cheklov bo'lib, tahlil ko'p jihatdan rasmiy statistika va hukumat hisobotlarining mavjudligi va ishonchligiga tayanadi. Ba'zi hollarda ma'lumotlardagi bo'shliqlar yoki nomuvofiqliklar tahlilning aniqligi va keng qamrovligiga ta'sir qilishi mumkin.

Mazkur tadqiqotda qo'llanilgan tadqiqot va metodologiya O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilishning bugungi holatini har tomonlama tahlil qilib, ushbu sohaning asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi.

Birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlarni yig'ish usullaridan foydalanish va turli tahliliy vositalarni qo'llash orqali ijtimoiy himoya ko'rsatkichlari, masalan, ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, sog'liqni saqlash va ta'limdan foydalanish imkoniyatlarini ishonchli tushunishga erishildi. Ushbu tadqiqot natijasida olingan xulosalar va tushunchalar O'zbekistonda ijtimoiy himoyani yanada kuchaytirishdan manfaatdor siyosatchilar, tadqiqotchilar va manfaatdor tomonlar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-175-sonli farmoni ham O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilishning hozirgi holati va undagi asosiy tendensiyalarni iqtisodiy-statistik tahlili bo'yicha asosiy hujjatlardan biri bo'lib xizmat qiladi. Hujjatga ko'ra, ijtimoiy nafaqa olish jarayonini soddalashtirish rejalashtirilgan. 2030-yilda davlat byudjetining ijtimoiy himoyaga yo'naltirilgan xarajatlari YAIMga nisbatan 1,5%ga yetkaziladi. Ijtimoiy himoya sohasida yagona mas'ul organ tuziladi.

1-rasm: O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilishning ustuvor yo'nalishlari

Aholining umumiy daromadlari tarkibida transfertlardan olingan daromadlar ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, ushbu daromadlar ijtimoiy transfertlar va boshqa joriy transfertlarni o'z ichiga oladi. 2021- yilning yanvar-dekabr oylari ma'lumotlariga ko'ra, transfertlardan olingan daromadlarning o'tgan yilning mos davriga nisbatan nominal o'sish sur'ati 133,1 % ni tashkil etdi. Shu bilan birga, joriy davrda aholining umumiy daromadlari hajmida transfertlardan olingan daromadlarning ulushi 26,3 % ni tashkil etdi.

Kuzatilayotgan davrda ijtimoiy transfertlarning o'sish sur'ati 121,0 % ni tashkil etdi va bunga ijtimoiy transfertlar tarkibida 77,8 % ulushga ega bo'lgan pensiyalar asosiy ta'sir ko'rsatdi. 2020- yilning mos davri bilan taqqoslaganda pensiyalarning o'sish sur'atlari 115,7 % ni tashkil etdi. O'tgan davr mobaynida pensiya, nafaqa va stipendiyalarning o'zgarishi aholi umumiy daromadlarining 2,1 % ga o'sishi imkonini berdi.

1-jadval: Hududlar bo'yicha pensionerlarga tayinlangan o'rtacha oylik pensiya miqdori (ming so'mda) ^[10] 1

Hududlar	2020-yil	2021-yil	2022-yil
O'zbekiston Respublikasi	733,2	848,5	963,6
Qoraqalpog'iston Respublikasi	723,2	834,7	946,4
Andijon	618,3	712,7	825,5
Buxoro	748,4	869,6	982,0
Jizzax	658,1	767,9	891,3
Qashqadaryo	677,5	792,2	916,3
Navoiy	961,5	1111,7	1238,8
Namangan	627,8	719,2	828,7
Samarqand	707,2	820,9	934,2
Surxondaryo	673,8	775,1	891,8
Sirdaryo	746,3	861,5	975,4
Toshkent	811,3	941,0	1060,4
Farg'ona	654,5	755,3	865,6
Xorazm	676,8	780,2	895,0
Toshkent sh.	1016,9	1188,9	1308,3

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Statistika Agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan shakllantirildi.

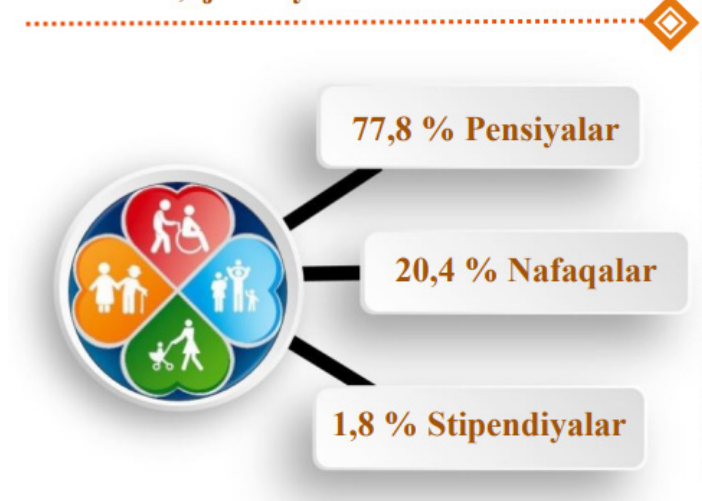
Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 2022-yilda pensionerlarga tayinlangan o'rtacha oylik pensiya miqdori Toshkent shahrida eng yuqori ko'rsatkichga ega bo'lgan bo'lib, 2021-yilga nisbatan 19,4 foizga oshgan.

Undan keying o'rinlarda Navoiy viloyatida mos ravishda 27,1 foizga, Toshkent viloyatida 19,4 foizga pensiya miqdori oshganini guvohi bo'lish mumkin.

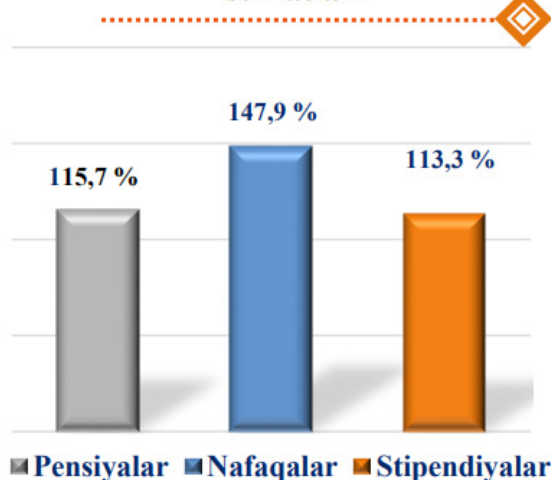
Namangan va Andijon viloyatlarida esa nisbatan past darajada o'sganini ko'rish mumkin. Umuman olganda, yillar kesimida pensiya miqdori o'rtacha 848,4 ming so'mga oshgan. Bu esa mamlakatimizda ijtimoiy sohaga berilayotgan keng imkoniyatlarning samarasi sifatida e'tirof etish mumkin.

Respublika bo'yicha jami pensiyalardan olingan daromadlarning uchdan bir qismi yoki (34,1 % i) Toshkent shahri (12,7 %), Toshkent (10,8 %) va Farg'ona (10,6 %) viloyatlari hissasiga to'g'ri keldi. Toshkent shahrida ushbu daromad manbaining o'sish sur'ati 111,1 % ni tashkil etgan bo'lsa, Toshkent viloyatida 114,1 % va Farg'ona viloyatida esa 116,7 % ni tashkil etdi. Ijtimoiy transfertlarning tarkibida ijtimoiy nafaqalarning ulushi 20,4 % bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 147,9 % ga o'sdi. Nafaqalarning eng yuqori o'sish sur'ati Toshkent (167,5 %), Surxondaryo (164,7 %), Xorazm (160,8 %) va Sirdaryo (157,0 %) viloyatlarida kuzatildi. Shuningdek, Andijon (155,6 %), Farg'ona (153,7 %) viloyatlarida va Toshkent shahri (153,0 %) respublika darajasidan yuqori o'sish sur'ati qayd etildi.

2022- yilning yanvar-dekabr holatiga ko'ra, ijtimoiy transfertlar tarkibi

Ijtimoiy transfertlarning o'sish sur'atlari

Ijtimoiy transfertlarning o'tgan yilning mos davriga nisbatan hududlar bo'yicha tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, 2021- yilning-yanvar-dekabr holatiga ko'ra, barcha hududlarda ushbu daromad turi o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan, Surxondaryo (128,0 %), Jizzax (125,6 %), Andijon (124,5 %), Namangan (124,0 %), Sirdaryo (123,3 %), Xorazm (122,8 %), Farg'ona (122,4 %) va Qashqadaryo (122,2 %) viloyatlarida respublika darajasidan yuqori o'sish sur'atlari qayd etildi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilishning bugungi holatini iqtisodiy va statistik tahlil qilish natijasida erishilgan yutuqlar ham, yanada e'tibor talab qiladigan sohalar ham ochib berilgan. O'tgan yillar davomida O'zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilish chora-tadbirlarini kengaytirish, ijtimoiy xarajatlarni ko'paytirish, sog'liqni saqlash va ta'lim kabi muhim xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilash borasida sezilarli yutuqlarga erishildi. Bu sa'y-harakatlar kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishga xizmat qildi.

Asosiy ko'rsatkichlar, jumladan, ijtimoiy xarajatlar, qashshoqlik darajasi, ishsizlik darajasi, sog'liqni saqlash bilan ta'minlash va ta'lim olish imkoniyati tahlili O'zbekistonda aholini ijtimoiy muhofaza qilish borasidagi ijobiy tendensiyalarni ko'rsatadi. Biroq, ijtimoiy himoya tarmoqlarini mustahkamlash, mintaqaviy nomutanosibliklarni bartaraf etish va ijtimoiy himoya dasturlari samaradorligini oshirish zarurati kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

TAVSIYALAR

Aniq va tahlillar asosida O'zbekistonda aholini ijtimoiy muhofaza qilish holatini yanada yaxshilash bo'yicha quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

Maqsadli mexanizmlarni takomillashtirish: Ijtimoiy himoya dasturlari eng muhtojlarga yetib borishini ta'minlash uchun yanada mustahkamroq maqsadli mexanizmlarni joriy etish. Bunga daromad darajasi, zaiflik ko'rsatkichlari va demografik xususiyatlar bo'yicha aniq va dolzarb ma'lumotlardan foydalanish orqali erishish mumkin.

Ijtimoiy yordam dasturlarini kuchaytirish: aholining eng zaif qatlamlari uchun xavfsizlik tarmog'ini ta'minlash uchun ijtimoiy yordam dasturlarini kuchaytirishga sarmoya kiritish. Bunga naqd pul o'tkazmalari dasturlarini kengaytirish, oziq-ovqat yordami tashabbuslari va to'g'ridan to'g'ri qo'llab-quvvatlashning boshqa shakllari kiradi.

Inklyuziv o'sishni rag'batlantirish: hamma uchun bandlik va munosib ish imkoniyatlarini yaratadigan inklyuziv iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish. Bunga tadbirkorlik, malaka oshirish va bandlik salohiyati yuqori bo'lgan tarmoqlarga sarmoya kiritishni rag'batlantiradigan maqsadli siyosat orqali erishish mumkin.

Sifatli tibbiy xizmatdan foydalanish imkoniyatini yaxshilash: ayniqsa, qishloq joylarida tibbiy xizmat qamrovi va ulardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash bo'yicha sa'y-harakatlarni davom ettiring. Bu sog'liqni saqlash infratuzilmasiga sarmoya kiritish, birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni kuchaytirish va tibbiy sug'urta qamrovini kengaytirishni o'z ichiga oladi.

Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirishga sarmoya kiritish: barcha darajadagi sifatli ta'limdan teng foydalanishni ta'minlash uchun ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirishga investitsiyalarga ustuvor ahamiyat bering. Bu kasbiy ta'lim dasturlarini kengaytirish, o'qitish sifatini oshirish va ta'limdagi tengsizliklarni kamaytirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Monitoring va baholashni kuchaytirish: Ijtimoiy himoya dasturlarining samaradorligi va ta'sirini baholash uchun ishonchli monitoring va baholash tizimini ishlab chiqish. Bu takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash, taraqqiyotni o'lchash va ijtimoiy himoya siyosatini amalga oshirishda mas'uliyatni ta'minlashga yordam beradi.

Muvofiqlashtirish va hamkorlikni kuchaytirish: davlat organlari, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va ijtimoiy himoyaga jalb qilingan xalqaro hamkorlar o'rtasida ko'proq muvofiqlashtirish va hamkorlikni rivojlantirish. Bu siyosatlarni tartibga solishga, eng yaxshi amaliyotlarni almashishga va samaraliroq natijalarga erishish uchun resurslardan foydalanishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy va statistik tahlil O'zbekistonda inklyuziv va barqaror rivojlanishga ko'maklashishda ijtimoiy himoya muhimligini ta'kidlaydi.

Tavsiya etilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish va belgilangan vazifalarni hal etish orqali O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimini yanada mustahkamlash, qashshoqlikni kamaytirish, aholi farovonligini oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 25.07.2022-yil 25-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-175-sonli Farmoni <https://lex.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yil "2022-yilgacha mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF 60 sonli farmoni. <https://lex.uz>
3. Amarta Sen, A. Development as freedom. Oxford University Press. 1999
4. Toni Atkinson, A. B. Inequality: What can be done? Harvard University Press. 2015
5. Klasen, S., & Lamanna, F. (Eds.). The impact of gender inequality in education and employment on economic growth: New evidence for a panel of countries. Feminist Economics, 15(3), 91-132. 2009
6. Barrientos, A. (Ed.). Social protection for the poor and poorest: Concepts, policies and politics. Palgrave Macmillan. 2009.
7. Sabina Alkire.(Eds.) Multidimensional Poverty Measurement and Analysis, Oxford: Oxford University Press, 1st edition, 2015, 312
8. Thompson, F. J., & Marmor, T. R. (Eds.). The new world of welfare. Oxford University Press. 2017.
9. Abdurahmonov Q. X., Toxirova X. T. Aholoni ijtimoiy muhofaza qilish. O'quv.qo'l.TDIU-2019-yil
10. Umarova M. A. "Statistik tahlil" O'quv.qo'l.TDIU-2021yil
11. O'zbekiston Respublikasi huzuridagi Statistika agentligining rasmiy veb-sayti : <https://stat.uz>
12. <https://lex.uz/uz/docs/-6130265>
13. <https://www.gazeta.uz/oz/2021/02/18/social-protection/>
14. <https://daryo.uz/2021/02/17/ozbekistonda-2030-yilgacha-aholini-ijtimoiy-himoya-qilishning-milliy-strategiyasi-ishlab-chiqiladi/?ysclid=lhylnhj6gq7349622>
15. <http://www.lib.stat.uz>
16. <http://miit.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi 26-uy.